

Danmark dejligst. *Lykke Bjørn* af Line Mørkeby på Teater Grob. *Rødt og Grønt* af Astrid Saalbach på Det kgl. Teater.

Lykkestrejf og lutter ravage

AF PETER JOHANNES ERICHSEN

HER har vi så Nørrebrogade i København. Den kom aldrig til at hedde Alex Brask Thomsen Allé eller Brask Thomsens Boulevard eller bare Braskgade. Den hæbefulde donor og milliardær blev så for alvor vredsladen, da Københavns Kommune ikke alene nægtede ham ret til at få barndomspladsen opkaldt efter sig for et anseligt millionbeløb, men oven i købet strøede salt i såret ved som kompromis at foreslå den velbeslærede udlandsdanser at tage navneforandring til Alex Noerrebrogade! I et København, hvor Georg Brandes er blevet til et gadekryds, var det måske også lige lovlig langt spundet at ville have en af byens hovedpulsårer opkaldt efter sig, tilmed mens donoren endnu levede. Nu beskuer vi det hæderkronede teater ved siden af den katolske Sankt Andreas kirke ved Blågårdsgades udløb i Nørrebrogade. Fra at have heddet Københavneren og siden Kaleidoskop er det nu Teater Grob, der folder sig ud her. Overfor på den modsatte husrække står der på et alenlangt skilt i andenslids højde: *Farvebilleder. Hvis kvaliteten skal være dansk. Holdt i farverne sort og gul som Kodak og siden hen Netto*. Den reklame er dog fra mildere tider og må i dagens Danmark nok skæve lidt. Men lad os lade den forblive uenset. Inde på Teater Grob er vi i den frie digtning om et jammerligt dødsbo, hvor den omklamrende mor nu er væk og den hjemmeboende voksne datter nu kan forpuppe sig og for altid blive borte fra verden derude.

En derangeret stue er adskilt med nødtørftig plastic fra næste rum, hvor fyldte bogreoler ser ret løkkende ud. Så er der et videre kig ud på gaden og genboacademierne. Men det er ikke dem, som vi lige beskuede. Ingen danske pralier der. Fra første færd tænker man på spøgelse, for den tiloversblevne datter og hendes bror støder på et rullebord, der står op ad døren og spærret. Er det selv kommet derhen? Ængstelsen bliver dog ikke siddende. Derimod er det slukerede menneske i regnfrakkeindpakning, som den energiske bror nu balancerer ind i roderiet, et klart akuttillæde for hjemmepsykiatrien. Karin her vil blive udfyldt, når hun først er blevet udeladt tilbage på plads i barndoms hjemmets stillestående luft. Arkitekt-lillebror Nikolaj har da også høret en hastemart sad fra sin tegneustue til at gå Karin lidt til hånd og par dage om ugen. Så er han gået for at passe sit, lige nu en udelandsrejse. At noget fods-løbende nærmer sig ude i korridoren til Karins stuelejlighed er tydeligt nok. Stadig forsenet af sorg og ensomhed lukker hun op for, hvad både hun og vi tror skal være en afgørende biperson i historien, en forfuldt fuldskægget gitarist ved navn Johannes Bjørn, der næsten er sunket til bunds i sin islandske sweat. Selv er Karin med nød og næppe kommet ud af sin psykotiske styrtregstrække.

Så udspringer der sig sød musik. Ikke om denne Bjørn kan slå særlig mange strenge an, ej heller har hun mange toner i livet. Men Karins øjne klarer op, hendes smil bliver eventyrlig, der forsøges et sitreks, og så er hun snart ferm til at slå sin fordringsløse soveofa ud, mens de to sjælere ruller tøj af hinanden. Løtte Andersen er dyb og henrivende i sin opvågning til en kærlighedsverden, hvor intet er forkert, og Allan Klie som den bamsede tabertyper bliver en trampolin af smittende livsglæde, mens hans sjuske liv stadig ånder vemod og afgrundskeg midt i al munterheden. Dramatikeren Line Mørkeby og instruktøren Madeleine Røn Juul har med om akkurat disse svejste denne slow motion-kærlighedshistorie sammen. Karin og Bjørn genopdager verden som forliste og frelste børn. Den unge munter flane, som skulle føre tilsyn og som Kristine Nørgaard gør til en stort stjerneskud af hektiskhed, får fri. Noget af et chok for den tjekkede Nikolaj, da han vender tilbage og finder søsteren i væg-til-væg lurtumbej. Helt surrealistisk serveres for ham en udsøgt minimalistisk middag tilberedt af multitalent Bjørn. Thomas Levin er vanligt eksplosiv og dystert i denne formynderrolle, som selv har et krakelerende ægteskab ventende nede i bilen. Der er ikke tid til andet end smagsprøver, men Levins slæbne stil riber med fuld garanti, at Bjørns godbid-

ILLUSTRATION: ERIK WERNER

FORTSAT FRA FORSIDEN

Der er efterhånden en hel del at komme efter!

Det begynder hos borgmestrene, men når på det folkevalgte plan langt ned i menighedsrådene, der har ansættelse for vores kirker, som de spredt over hele landet repræsenterer det måske vigtigste element i vores kulturarv. De er der som betroede talenter og er derfor huse, som vi stadig bygger på, men hvor må man ofte græmme sig over den mangel på viden og egentlig sans for kirkekunstens væsen, der undertiden præger døftelserne omkring nogle nye bidrag. Kunsten begynder, hvor den gode smag og især en efterligning af den holder op, men der er næsten altid i et menighedsråd en lokal version af Knold og Tot, som kender en kunstner rundt om hjørnet og om ham gælder det især, at han er parat til at arbejde for halv pris.

Det resulterer i værker, som ret hurtigt må afskrives med nogle nye, og det hugger sig ind på den kontinuitet af kunstneriske vidnesbyrd gennem små tusind år, der er blevet en del af kirkens eksistens mellem os. Vi ser og genkender en følelse eller et udbrud, som er blevet sendt ned gennem tiden, ethvert øjeblik mødes her med evigheden, og lad det være kunstens nødvendige modvægt til det at blive dagens mand eller kvinde i *Vild med dans*.

DE fleste kvalificerede bidrag til kunsten i rummet forudsætter nogle lange og stejle træk, der først og fremmest kræver tid. Kunsten kan

bestå af nogle knoetede eksistenser, der ikke uden videre tilpasser sig, men må afvente, at tiden når op på siden af dem. Ligesom det da sker, at tiden bevæger sig forbi et kunstværk, men så ofte efterlader det med en slags aura, som sikrer fortsatte eksistens. Det er således ligegyldigt, hvad man måske i dag mener om Den lille Havfrue som kunst, for skulpturen har af mange andre grunde fået en varig plads mellem os. Enhver tids værker skal under alle omstændigheder have tid til at falde på plads, og derfor er det uhyre problematisk, når en stemning i øjeblikket uden videre fjerner det, som generationen før med stort besvær har fået på plads. Jeg må på fondets vegne efterlyse en større tilgængelighed og evne til at handle med nogle større perspektiver for øje. Hvad nytter det, at hver anden borgmester gerne vil huskes for et splintneret og ikke mindst fondsbetalt museum, hvis der ikke er afsat penge til den daglige drift og de nødvendige aktiviteter?

Carl Jacobsen havde et stort ønske om at bringe kunsten ud, hvor folk færdedes, og det kom bl.a. til udtryk i legatet Albertina, der står bag mange af de kunstværker, der indgår i de københavnske byrum, men med tiden nåede Ny Carlsbergfondet også vidt omkring i landet. Genforeningen udløste mange bidrag i Sønderjylland, men arbejdet blev ikke mindst koncentreret langs Limfjorden, der naturligvis er en helhed, men desuden splittet op i den mængde »lande«, der her ligger med hver sin historie og karakter. Johanness Bjergs skulptur af Skipper Clement står ved indkørslen til Aalborg, på Sct. Jørgensbjerg syd for Fjernrølev brækkede Axel Poulsen sig ind i en vældig sten for at rejse et værdigt minde over bondehærens nederlag til Christoffer af Bayerns adelshær i 1441, ved Skive

udførte Anker Hofmann et granitmonument til minde om Jeppe Aakjær, og som en af Fondets mest storslåede udsmykninger overhovedet fandt man i Hjørring på centralbiblioteket Niels Larsen Stevns store freskoer med motiver fra Vendsyssels historie. Senere udsmykkede Jens Søndergaard biblioteket i Thisted, medens Niels Bjerre tog sig af det i Lemvig.

Mange af kunstværkerne lader sig stadig se på de aftalte betingelser, men i Hjørring er det nu tidligere centralbibliotek med Larsen Stevns' freskoer på luppen vis blevet afhændet til privat side, og i Herning er den storladne udsmykning, som Jørgen Gudmundsen-Holmgreen udførte til Herning Gymnasium nu blevet solgt sammen med bygningen. Hvad ellers, ingen kunne forudsæ den udvikling, vi nu er midt i, men man må ofte græmme sig over det urene trav, der præger nogle af forløbene. Eksemplerne er talrige, og de viser, hvordan sten efter sten for længst er blevet revet med af strøm-

men. Der kunne nævnes mange andre eksempler fra hele landet, og de afspejler i etisk forstand den forskrækkende mangel på ansættelighed, der prægede borgmestervalgene efter det nys overståede kommunalvalg. Det er noget enhver kan se, men da skaden er kollektiv, bør den som så megang anden løssagtighed ikke nævnes. Altung vidt, at Ny Carlsbergfondet er en dybest set ligegyldig aktør i den sammenhæng, men jeg er som betroet mand sat til sammen med to kolleger at passe Carl Jacobsens hus efter nogle skriftlige instrukser. Vi kan med tre par øjne til rådighed prøve at bruge vores mandat til handlinger i overensstemmelse med tiden, men vi kan ikke optræde for alvor, hvis vores medspiller betragter værkerne som en del af den fremherskende underholdning, der skal vare fra i dag og til i morgen.

Lad det således være anført, at Fondet i de sidste år har taget initiativ til en lang række udsmykninger, der med langs Vestkysten og med nedslag i Thyborøn, Lemvig, Bovbjerg,

der faktisk er prima. Denne tændrende succes åbner så en afrundt for både Bjørn og Lykke. Mørkeby loop tilbage mod hælsheden – og så en chaplinsk slutning i yderste øjeblik – afrunder eventyrligt og betagende denne evige fabel.

NEPALSRUGTER. Det er ikke lige noget man falder over, hverken røde eller grønne. Så dog alligevel, efter Astrid Saalbachs fremstrettede nye skuespil *Rødt og Grønt* på Det kongelige Teater – mon de ikke kan høres dumme med derude i tropenatten? Vi er i alvenden, det næsten fuldkomment lokalbedøvede øvre lag af højttonede danskere udsendt til et udviklingsland. Takket være Birgitte Mellentins blændende eksotiske scenografi og overdådige sekskabrober følger vi os blandt de privilegerede, med storbylarm og junglelyde dæmpet ned. Da endelig en heftig summen af fluer høres, må det være ensbetydende med et fund af mange lig. Så meget kender vi til de varme lande. Astrid Saalbach lader os med en omvendt kronologi få færten af, hvem der overlever i denne ménage, men det undrer os alligevel til slut, som er anbragt først, at heldet følger dem alle. Danskerne altså, fra den eksotiske bro over scenieret er der løbende udsigt til mylder og massakrer. Dette skuespil har haft urpremiere i Drømmespillet land Sverige, på Stockholms Stadsteater, og til september kommer *Rødt og Grønt* op på Aarhus Teater.

Astrid Saalbach råder ved denne danske urpremiere over mange af de kræfter, der har ført hendes tidligere spil frem. Foruden Birgitte Mellentin instruktøren Søren Iversen og skuespillerinden Benedikte Hansen. Alle har klart bidraget til den ret så skridskire trykthed, der følger dette drømmeskårne episodespil. Men måske har netop det ført til opførelsen ejendommelig smertefrihed. Spiller efter spiller er lige nøjagtig i det ringhjørne, hvor vi kender deres usvigelige teknik og deres virtuose manerer. Hovedkraften, projektlederen Manne, sårer Olaf Johannessen sig igennem med dobbelt indledelse. Hans hustru Lilli flagrer Benedikte Hansen både suverænt og skamstuld på plads. Næstkommanderende Morten tigger ind med Benjamin Kitters fabelagtige præcision. Troloshedens tidszonedild Helga er en sikker match for Andrea Vagn Jensen og som den nyankomne aspirant Kristine suger Laura Bro af iboende barnlighed til sig og bliver den spydspids, der når ud, hvor knivene glimter. Derude figurerer fjernstøtte statistiker og kommer aldrig til orde. Som solbrune statuer flankerer de scenerierne, mens den drinksforskrivende herskerklasse hunderer med dem. Forvirringen i stykkets kronologi giver den effekt, som afrevne kalenderblade kan have, hvis de flyver rundt under en løftspoppel. Staben omkring Saalbach har ydet traceservice, men man kan vel tænke sig en kommende iscenesættelse sætte mere på spil. Nu har vi kun Mannes frenetiske overgreb på alle kønsobjekter at kigge på. Han lever næsten udmarvet op til forfatteren og levedammen Gore Vidal's ytring om det virkelige jøset: Der står tennis og sex på lige fod rent moralsk. Hvad der gør Manne-figuren til en spændende rolle er, at han bryder alle regler. Dissidenter fra den indføiede befolkning tjener han i sikkerhed ind imellem de solstegte attackforsøg på hele personalet. Med en kæbeskade bliver Manne dog til tiden mere enstrøget at høre på end godt er. Kvindefærnerne Lilli og Helga går i ren voliere, når han er så handycappet. Morten prøver at seje sin egen sø, Kristine er næsten pisket til det. Det er hendes rolle det bliver mest spændende at se nyfortolket i den næste opspætning af *Rødt og Grønt*. De hun står foran den fluesummende børneskole, er hun nået længere ud i rædslen end nogen af de garvede cocktailnomader i hovedkvarteret.

Hvad der bryder frem i Kristine af urinstinkter synes at rumme stykkets mest påtrængende budskab. Det er i sagens natur halvkvalt og grænsesoverkridende på samme tid. Vi ved, hvilken force Astrid Saalbach har i den ultimative drastiskhed. Lysten til at vise godhedsindustriens pionerer svæve på deres hvide skyer har imidlertid holdt ådelstanken for langt borte i dette spil, hvor der ellers kun vises håndtag til sex og tennise.

Teater Grob. LYKKE BJØRN af Line Mørkeby. **Instruktion: Madeleine Røn Juul. Scenografi: Ingrid Rømo Grande. Musik: Kenneth Thordal. Til 22. maj.**

Det kgl. Teater. Portscenen: RØDT OG GRØNT af Astrid Saalbach. **Instruktion: Søren Iversen. Scenografi og kostumer: Birgitte Mellentin. Lydsdesign: Bjørn Olsen. Til 5. juni.**

Vemb, Husby, Ringkøbing, Hvide Sande, Skjern, Esbjerg, Ribe, Løgumkloster og Tønder bl.a. har inddraget så forskellige kunstnere som bl.a. Erik Heide, Carl-Henning Pedersen, Kirsten Klein, Sigrid Lütken, Ole Christensen, Trondur Patrusson, Puk Lippmann, Ejgil Westergaard, Ane Henrikson, Per Kirkeby, Bjørn Nørgaard, John Olsen, Inge Lise Westman, Sonia Brandes, Lisbeth Nielsen, Kehnet Nielsen, Svend Wiig Hansen, Sys Hindso, Erik A. Frandsen, Morten Løbner Espersen og Erland Knudsson Madsen. Heri er ikke medregnet de store museumsdonationer, der i Leks. Tønders har indbefattet værker af Georg Baselitz, Asger Jorn, Ejgil Jacobsen og Per Kirkeby.

DET er bare et nedslag, der inden for de sidste år er blevet suppleret med større og mere omfattende projekter i Leks. Ollerup, Århus og på flere af landets hospicer, ligesom en lang række af museernes nyhvervvelser er blevet helt eller delvis finansieret af Fondet. Jeg ikke bare tror, men oplever jævnligt ansøgere, som gerne så pengene brugt på alternativt vis, selv om der ikke er nogen tvivl om den opgave. Ny Carlsbergfondets direktion har påtaget sig, Carl Jacobsen troede på kunstens betydning i vores daglige omgivelser, og han udtrykte det i forbindelse med indvielsen af legatet »Albertina«. »Lad kunsten adle vor by og den vil adle os.« Man kan gøre sig tanker over den forældede udformning, men meningen bagved er dog nok og ikke til at tage fejl af. Kunsten er både en udfordring og en re-creation, der har eksisteret her i landet, siden de første mennesker under de besværligste forhold tog tid til sig som noget, der var livet om at gøre.

Hverken mere eller mindre!

Hans Edvard Nørregård-Nielsen er kunsthistoriker, forfatter og formand for Ny Carlsbergfondet. Ovenstående tekst er en redigeret version af et bidrag til Carlsbergfondets årsskrift 2010, der udkommer i morgen.